

Rapport 2006:4

Alkoholvanor hos gymnasieelever och föräldrars attityder till konsumtion

Bild; Logo till tänkt kampanj

En undersökning hösten 2006 med syfte att ta reda på gymnasieföräldrarnas attityder och kunskaper om sina ungdomars alkoholvanor och om föräldrarnas inställning till alkohol och ungdomsdrickande. I rapporten redovisas också vad föräldrarna tror kan påverka ungdomarnas alkoholkonsumtion.

LUND

ATAD Prevention Center, Lund
Alkohol, Tobak och Andra Droger
www.droginfo.com

Alkoholvanor hos gymnasieungdomar

Resultat av en enkätundersökning bland föräldrar - och gymnasieelever åk 2

ATAD Prevention Center

HT 2006

Innehållsförteckning

1. Inledning
2. Syfte
3. Metod
 - 3.1 Population och avgränsning
 - 3.2 Urvalsmetoden
 - 3.3 Genomförande
 - 3.4 Bortfall
 - 3.5 Undersöknings tillförlitlighet
4. Resultat
 - 4.1 Frekvenser
 - 4.2 Olika uppfattningar mellan ungdomar och föräldrar
5. Slutsatser

Bilaga 1 Diagram

Bilaga 2 Respondenternas kommentarer

Statistikbearbetning av Mitra Ramezani, statistiker ATAD Prevention Center

LUND

1. Inledning

ATAD Prevention Center är en del av Lunds kommun, som har till uppgift att arbeta förebyggande gentemot **Alkohol Tobak och Andra Droger** (i fortsättningen ATAD). Våra uppgifter består bl a i att skaffa oss en god problembild över ATADsituationen i Lunds kommun och dess underliggande orsaker. Likaså försöker vi skaffa oss en heltäckande bild över vem som gör vad för att motverka en negativ riktning. Vi anordnar metodutbildningar, förser våra nätverk med kunskap samt informerar enskilda grupper och allmänheten om situationen och vad som går att göra åt den. Vi följer de nationella målen som vill verka för alkoholfritt vid graviditet, i trafiken, på arbetsplatser och under uppväxten. Ungdomar under 18 år ska inte dricka alkohol, vilket också klargörs genom åldersgräns för detta. Viktiga arbetsområden för oss är ...

- ... att få ungdomar att avstå från alkohol eller skjuta upp sin alkoholdebut.
- ... att öka möjligheten till att påverka ungdomars attityder till alkohol
- ... att öka möjligheten till att påverka föräldrars attityder till alkohol

2. Syfte

Syftet med undersökningen var att ta reda på gymnasieföräldrars attityder och kunskaper om sina barns alkoholvanor samt om föräldrars inställning till alkohol och ungdomsdrickande. Vidare är syftet att undersöka vad föräldrarna tror kan påverka ungdomarnas alkoholkonsumtion.

3. Metod

3.1 Population och avgränsning

Vår population består av gymnasieelever i årskurs 2 i Lunds kommun. Vi har avgränsat oss till elever (och deras föräldrar) på kommunala gymnasieskolor och boende i Lunds kommun. Se tabell 1. Elever på friskolor i Lunds kommun har vi valt att utesluta då det totala antalet elever på 7 friskolorna endast var 116 stycken. Se tabell 2. På grund av tidsbrist är eleverna och deras föräldrar inte matchade med varandra.

Tabell 1: Totalt antal elever på kommunala gymnasieskolor årskurs 2 i Lunds kommun ht-2006

Skolor	Antal elever
Katedralskolan	467
Polhemsskolan	574
Spyken	401
Vipan	405
Totalt	1847
-Därav elever boende i Lunds kommun	1022

Tabell 2: Antalet Lundaelever i årskurs 2 vid de fristående gymnasieskolorna i Lund ht-2006

Carl Adolph Agardh	20
Consensus	16
Lunds Fordonstekniska gymnasium	9
Humanus	19
IT-gymnasiet	27
Lars-Erik Larssongymnasiet	19
Turismgymnasiet	6
Totalt	116

LUND

3.2 Urvalsmetoden

Beroende på den ojämna storlek/könsfördelningen mellan skolorna användes proportionellt stratifierat urval (PSU), där de fyra skolorna utgör var sitt stratum. Vid ett stratifierat urval delas populationen in ett antal delgrupper, strata. Från varje stratum drar man sedan ett slumpmässigt urval av element (elever/föräldrar). Se tabellerna 3 och 4.

Tabell 3: Fördelning av elever i årskurs 2 på gymnasiet i Lunds kommun, uppdelade på skolor och kön, antal

	Katedralskolan	Polhemskolan	Spyken	Vipan
Flickor (262)	63	64	85	50
Pojkar (247)	71	93	45	38
Totalt (509)	134	157	130	88

Tabell 4: Fördelning av föräldrar med barn i årskurs 2 på gymnasiet i Lunds kommun, uppdelade på skolor och kön, antal

	Katedralskolan	Polhemskolan	Spyken	Vipan
Föräldrar till flickor (263)	63	66	85	49
Föräldrar till pojkar (250)	72	96	45	37
Totalt (513)	135	162	130	86

3.3 Genomförande

Undersökningen genomfördes oktober/november 2006. Två olika enkäter skickades ut till både elever och föräldrar. Elevenkäten bestod av 17 frågor och föräldraenkäten bestod av 14 frågor.

Metoden för datainsamlingen var att via post sända ett frågeformulär till urvalspersonerna (elever och föräldrar) och via följebrev be dem besvara frågorna och skicka tillbaka frågeformuläret till ATAD Prevention Center. Det första utskicket genomfördes den 25 oktober. Därefter sändes en påminnelse ut till dem som inte besvarat frågeformuläret. Dessa utskick skedde med ca 10 dagars mellanrum. Insamlingen avslutades den 27 november. I nedanstående tabell visar enkätinflödet.

Tabell 5: Beskrivning av inflödet

	Antal_ Elever	Procent	Antal_ Föräldrar	Procent
Svar efter första utskick	159	31	286	57
Svar efter påminnelse	62	12	45	9
Totalt	221	43	331	65
Nettourval	509 av 1022	50	513 av 1022	50
Bortfall	288	57	182	35

LUND

3.4 Bortfall

Bortfall uppstår på grund av att alla respondenter inte besvarar enkätfrågorna. Bortfallet kan utgöras av:

- Objektsbortfall, dvs. alla värden saknas för en respondent, respondenten har inte svarat alls.
- Partiellt bortfall, dvs. uppgifter saknas för en enskild fråga.

Enligt tabell 5 var objektsbortfall bland elever 57 % (föräldrar 35 %). Det partiella bortfallet var lågt på de flesta av frågorna.

Tabell 6: Orsaker till objektsbortfall

	Elever	Föräldrar
Ej svarat	284 (99 %)	175 (96,5 %)
Postreturer (okänd adress)	4 (1 %)	2 (1 %)
Vill inte delta i undersökning		1 (0,5 %)
Barnens ålder över 18		4 (2 %)
Totalt	288 (100 %)	182 (100 %)

Eftersom svarsfrekvensen bland elever var relativt låg har vi gjort en bortfallsanalys för att se om det finns några större, systematiska, avvikelser mellan de som besvarat enkäten och bortfallet.

Bortfallsanalysen visar att de som inte skickat in enkäterna inte skiljer sig påtagligt från urvalet i utskicket. Därför kan man utifrån svaren på de inkomna enkäterna dra slutsatser om hur populationen, i vårt fall gymnasieelever i åk 2, tänker kring de frågor som vi har ställt i enkäten.

3.5 Undersökningens tillförlitlighet

Statistiken baseras på en stickprovsundersökning av gymnasieelever i åk 2 och inte en totalundersökning. Därför finns det en viss osäkerhet i skattningen. Då stickprovet är uttaget med proportionerligt stratifierat urval (PSU) anser vi oss ha ett representativt stickprov, från vilket vi har möjlighet att dra slutsatser för hela populationen gymnasieelever i åk 2 vid de 4 utvalda skolorna.

Bortfallsanalysen visar också svarsgruppen är representativ vad gäller den åldersmässiga fördelningen, samt fördelningen mellan skolorna.

4. Resultat

Den statistiska metoden som används består huvudsakligen av redovisning av svarsfrekvenser för de olika enkätfrågorna. Detta görs i tabeller och diagram.

Totalt besvarades 221 av 509 utskickade enkäter till eleverna, vilket ger en svarsfrekvens på 43 %. Av dem som besvarade enkäterna var 104 pojkar och 117 flickor. Det finns en viss överrepresentation gällande flickor i svarsgruppen. Detta är ett förhållande som inte är

LUND

ovanligt vid denna typ av undersökningar. Svarsandelen bland föräldrarna var på 65 %. 331 av 513 utskickade enkäter besvarades.

4.1 Frekvenser

71 % av ungdomarna anger att de bor med båda sina föräldrar.

Skoltrivseln är generellt mycket hög. Hela 97 % uppger att de trivs mycket bra eller ganska bra i skolan. (58 % av eleverna att de trivs mycket bra på skolan medan 39 % anger att de trivs ganska bra).

På frågan om vem bestämmer när eleverna ska vara hemma på kvällen anger 52 % av eleverna att de diskuterar tillsammans med föräldrarna. Andelen som anger att de bestämmer är 32 %. Majoriteten av de tillfrågade vill inte att föräldrarna ska ha strängare regler kring ungdomarnas alkoholvanor. Enligt denna undersökning sker alkoholdebuten bland gymnasieelever i årskurs 2 vid 14-16 års ålder.

29 % av eleverna anger att föräldrarna känner till i princip all alkohol som eleverna konsumerar. 44 % av eleverna anger att föräldrar känner till liten del eller inte alls vet om att de dricker alkohol.

4.2 Olika uppfattningar mellan ungdomar och föräldrar

Vid en jämförelse mellan föräldrarnas och ungdomarnas svar visar att det finns olika uppfattningar/bedömningar hos föräldrar och ungdomar, när det gäller en del av frågeställningar. Nedan redovisas dessa frågor.

32 % av ungdomarna svarar att föräldrarna mycket ofta frågar dem om vad som har hänt en vanlig skoldag. 24 % svarar att föräldrarna frågar ibland. Motsvarande siffror för föräldrarna är 44 % respektive 13 %.

På frågan om föräldrarna vet om vilka läxor eleverna har eller när de har prov svarar 13 % av eleverna att föräldrarna ibland känner till detta (motsvarande siffror för föräldrarna är 19 %). 58 % svarar alltid/nästan alltid (motsvarande siffra för föräldrarna är 75 %).

29 % av eleverna anger att föräldrarna känner till alla deras kompisar som de har på fritiden. (motsvarande siffra för föräldrarna är 44 %).

6 % av föräldrarna anger att deras barn har skolkat vid flera tillfällen medan 16 % av barnen anger att de har skolkat mer än 4 gånger.

Andelen ungdomar som säger att de aldrig dricker så mycket att de känner sig berusade är 9 %.

Andelen föräldrar som tror att deras barn dricker aldrig så mycket att de känner sig berusade är 43 %.

32 % av föräldrarna **vet** att deras barn dricker så mycket att de känner sig berusade.

63 % menar att de absolut inte har kommit på sitt barn med att vara berusad, medan 25 % svarar vid något tillfälle.

LUND

4.3 Ungdomarnas uppfattning om föräldrarnas syn på alkoholkonsumtion

En annan intressant jämförelse är ungdomars uppfattning om föräldrarnas syn på deras alkoholkonsumtion. 27 % av ungdomarna tror att deras föräldrar tycker att de är tillräckligt mogna för att kunna dricka alkohol på ett ansvarsfullt sätt. Medan 4 % av föräldrarna anser att deras barn är mogna för att kunna dricka alkohol på ett ansvarsfullt sätt.

26 % anger att deras föräldrar inte gillar att ungdomar under 18 år använder alkohol, men tycker inte att de kan göra så mycket åt det. Detta överensstämmer med föräldrarnas svar.

41 % av ungdomarna tror att deras föräldrar inte tycker att ungdomar under 18 år ska dricka alkohol (Motsvarande siffror för föräldrarna är 67 %).

68 % av eleverna svarar att deras föräldrar varit tydliga med sin inställning kring ungdomar och alkohol. 95 % av föräldrarna anger att de var tydliga med att klargöra sin inställning.

25 % av eleverna svarar jag är inte säker på vad föräldrarna anser om ungdomar och alkohol (föräldrarnas siffra ligger på 4 %).

6 % av eleverna uppger att vi aldrig har talat om det så jag känner inte till deras inställning, (föräldrarnas siffra ligger på 1 %).

4.4 Föräldrarnas bjudvanor

Som man kan se i diagrammen 28 och 29 finns det stor skillnad mellan föräldrarnas och barnens svar. 61 % av barnen svarar att föräldrarna någon gång bjudit dem på alkohol. Bland föräldrarna uppger 37 % att de bjudit sina barn.

18 % av barnen uppger att föräldrarna köpt ut alkohol till dem. Motsvarande siffra för föräldrarna är 7 %.

Tabell 7: Vad tror du är avgörande för att gymnasieungdomar ska minska sin alkoholkonsumtion eller inte alls använda alkohol? Rangordna 1-3, där 1 är det viktigaste.

	1	2	3	Viktiga*	Totalt
Lagar och förbud	10	7	25	9	51
Att föräldrar påverkar eller försöker hindra alkoholkonsumtion	143	62	33	18	256
Föreningstillhörighet	1	9	20	3	33
Fler fritidsaktiviteter	6	29	24	9	68
Att skolan ger information om alkoholens skadeverkan	7	31	60	9	107
Kamraternas sätt att hantera alkohol	59	91	53	16	219
Att de upplever att de mår bra	43	44	60	14	161
Annat	11	5	7	4	27
Ej svarat					4
Totalt					926

* I denna kolumn redovisas de enkätsvar som inte är rangordnade, vilket skulle göras. Vi har ändå bedömt svaren som viktiga att särredovisa.

LUND

Här redovisas endast utfallet på de alternativen som föräldrarna tycker är viktiga, rangordnas 1-3.

143 av föräldrarna anser att föräldrapåverkan är viktig, när det gäller vad som skulle få ungdomar att minska eller avstå från alkoholkonsumtion. På andra plats kommer kamraternas sätt att hantera alkohol (91 st. tycker att detta är viktigt). Både hur barnen mår och skolans roll, att ge information om alkoholens skadeverkan kommer på tredje plats i rangordning.

Vidare kommenterar föräldrarna att det är viktigt att man som föräldrar ta sig tid och bryr sig om vad den unge gör, att man lyssnar på sina barn. Barnen ska känna sig trygga att känna föräldrarna bryr sig.

5. Slutsatser

Resultatet tyder på att föräldrarnas kunskap om ungdomars alkoholvanor inte är tillräcklig. Siffrorna från de tillfrågade ungdomarna visar att föräldrarna känner till en liten del av det ungdomarna konsumerar. Detta stämmer överens med andra riksomfattande undersökningar. Samtidigt visar denna undersökning att en tredjedel av föräldrarna vet att deras son/dotter druckit så mycket att han eller hon känt sig berusad.

Jämförelse visar tydliga skillnader mellan föräldrarnas svar och barnens när det gäller föräldrarnas bjudvanor och köp av alkohol till sina barn. (Se diagrammen 28-31). 61 % av ungdomarna anger att föräldrarna bjuder på alkohol, medan endast 37 % av föräldrarna uppger att de bjudit sina ungdomar på alkohol.

Resultatet pekar på otydlighet hos föräldrarna när det gäller deras inställning till alkohol och ungdomsdrickande. På frågan om du vet hur dina föräldrar ser på ungdomar och alkohol svarar 25 % av ungdomarna att de inte är säkra. Endast 4 % av föräldrarna menar att de inte varit tydliga med sin inställning (se diagram 27).

Vidare kan man konstatera att majoritet av de tillfrågade föräldrarna är medvetna om hur viktig deras roll är för att få ungdomar att minska eller avstå från alkoholkonsumtion. De kommenterar bl a ...

*...föräldrarna ska vara en bra förebild för sina barn.
De ska ha en tydlig attityd om alkohol som aldrig kan missuppfattas.*

LUND

Bilaga 1

Diagram 1

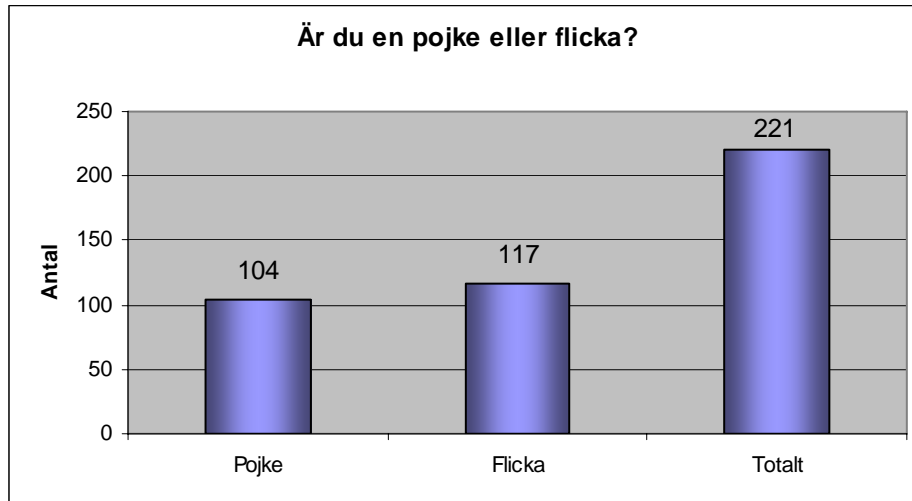

Diagram 2

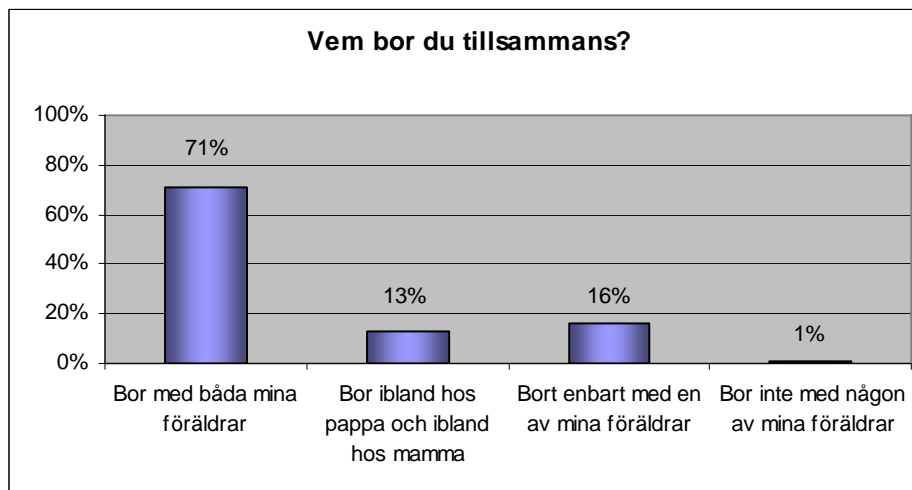
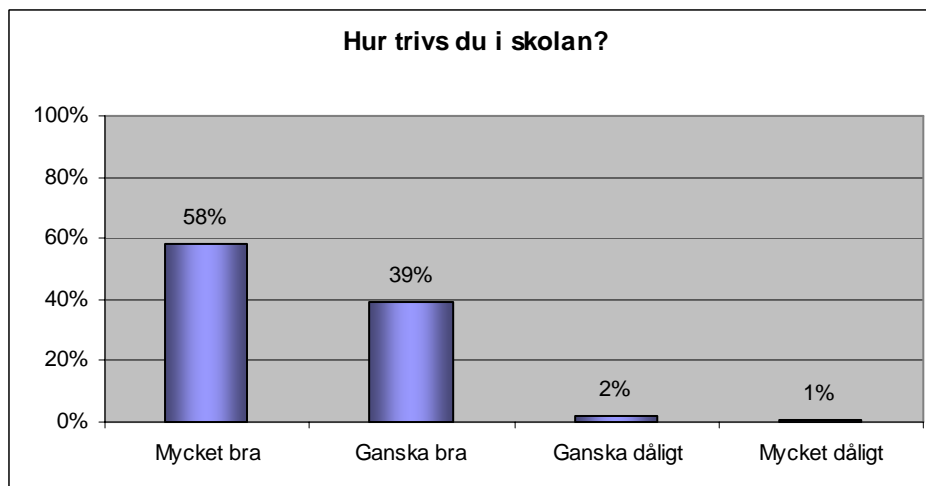

Diagram 3

LUND

Diagram 4

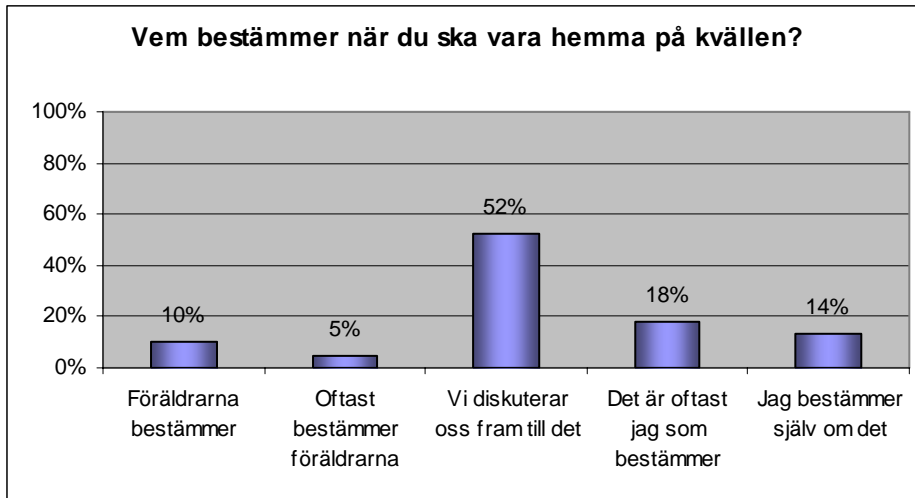

Diagram 5

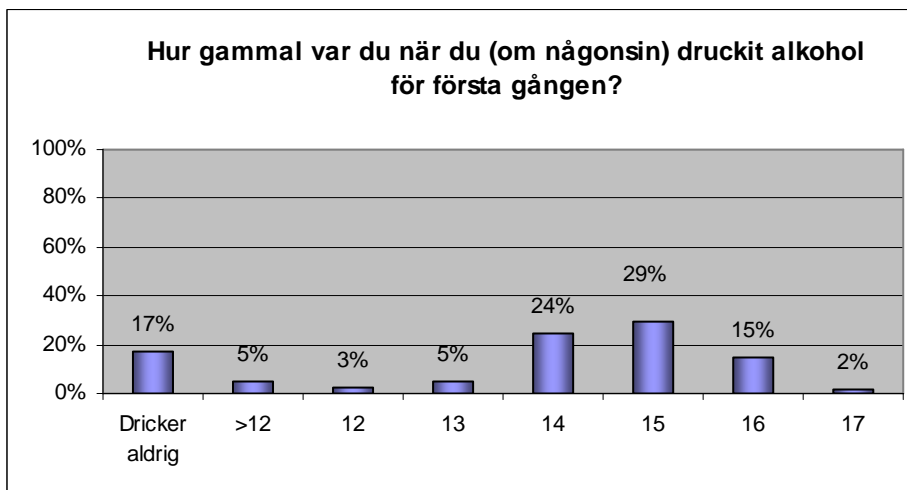
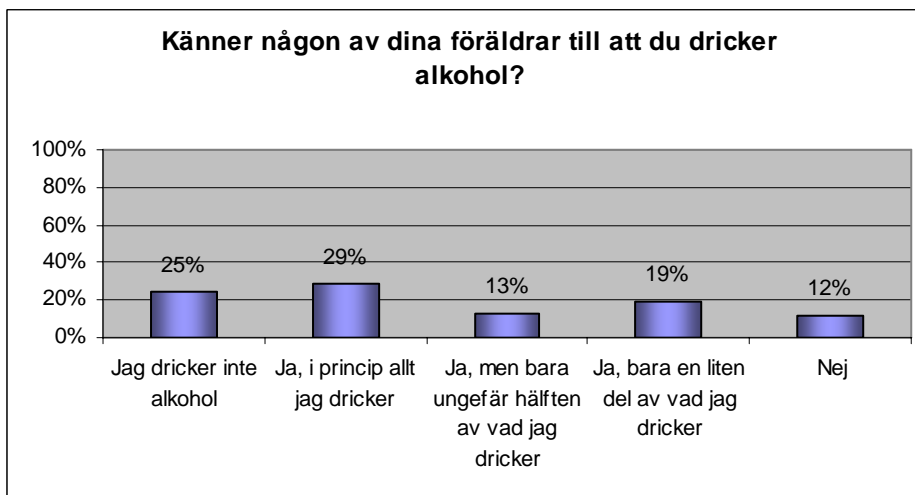

Diagram 6

LUND

Diagram 7

Diagram 8

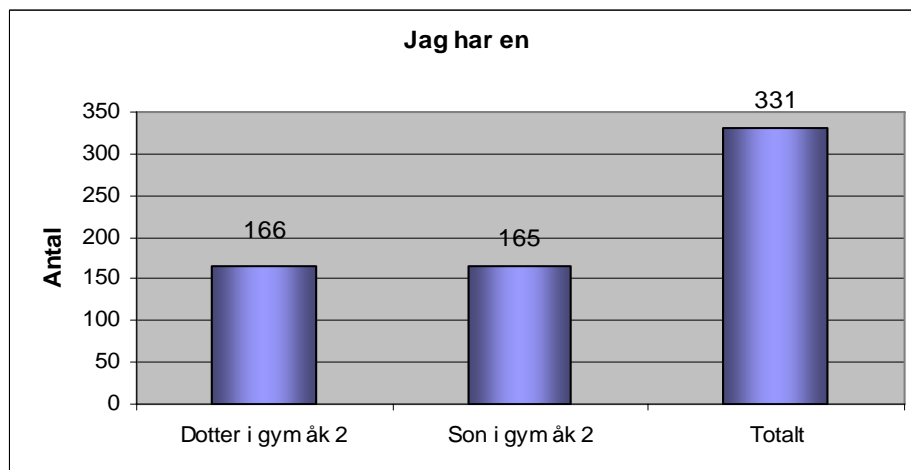
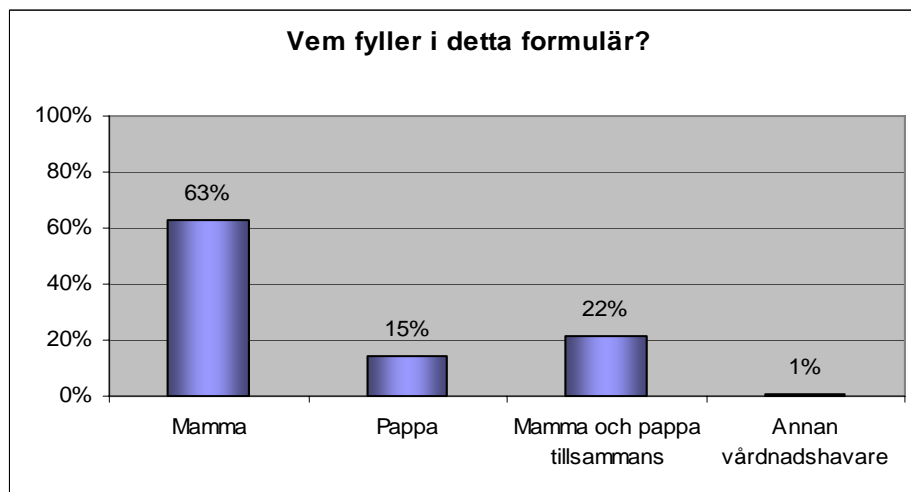

Diagram 9

LUND

Diagram 10

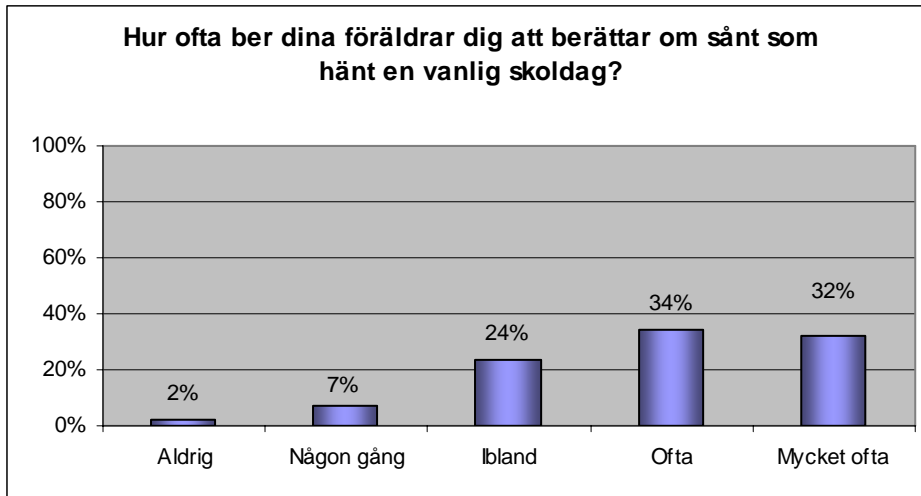

Diagram 11

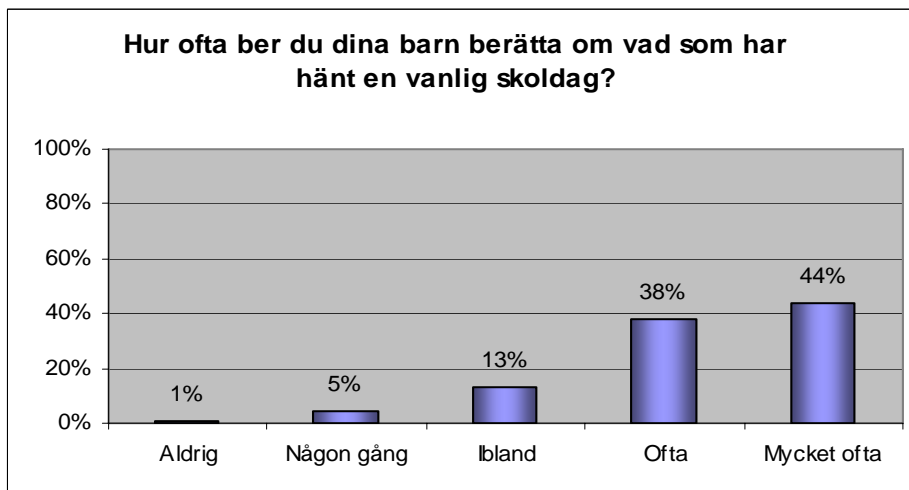

Diagram 12

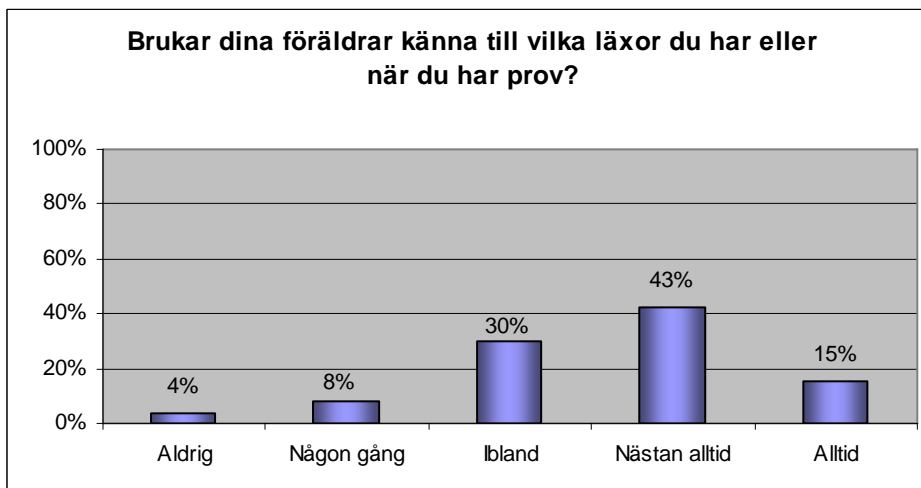

Diagram 13

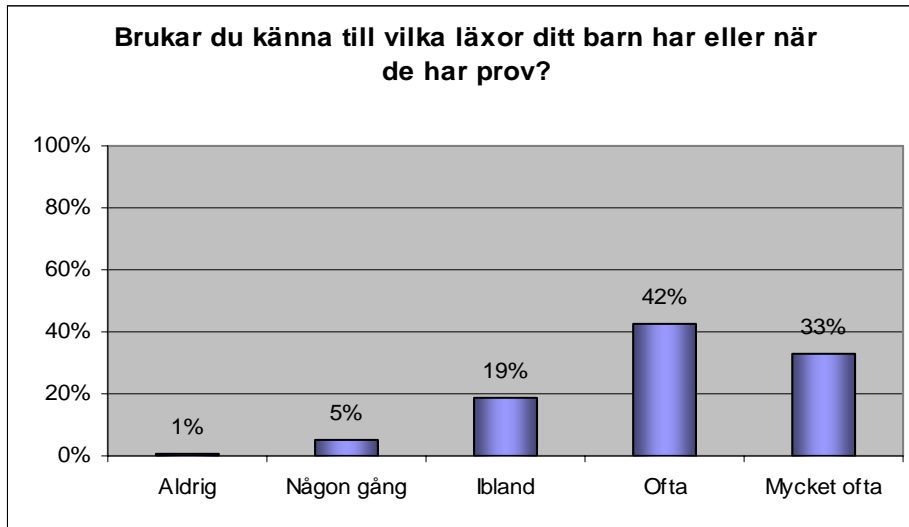

Diagram 14

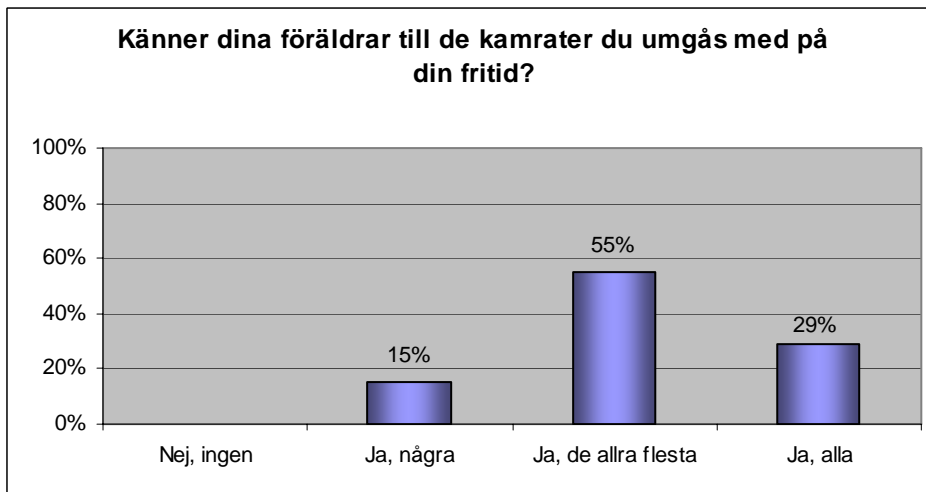
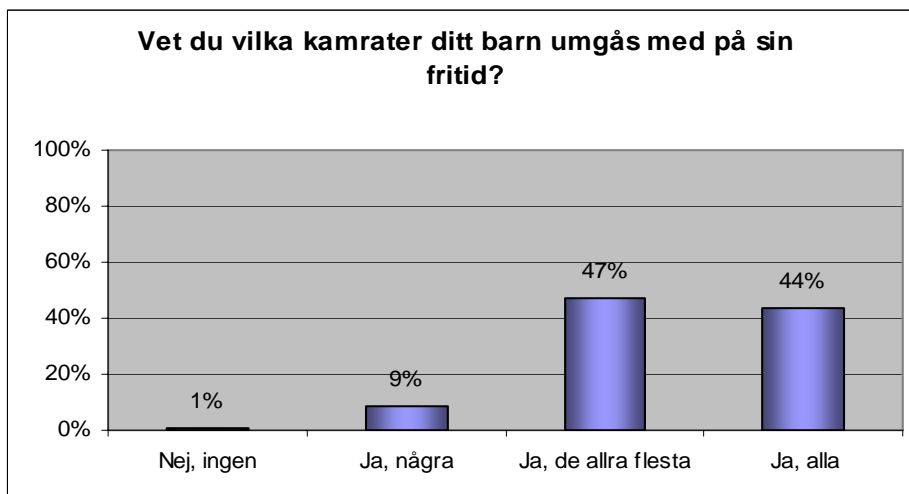

Diagram 15

LUND

Diagram 16

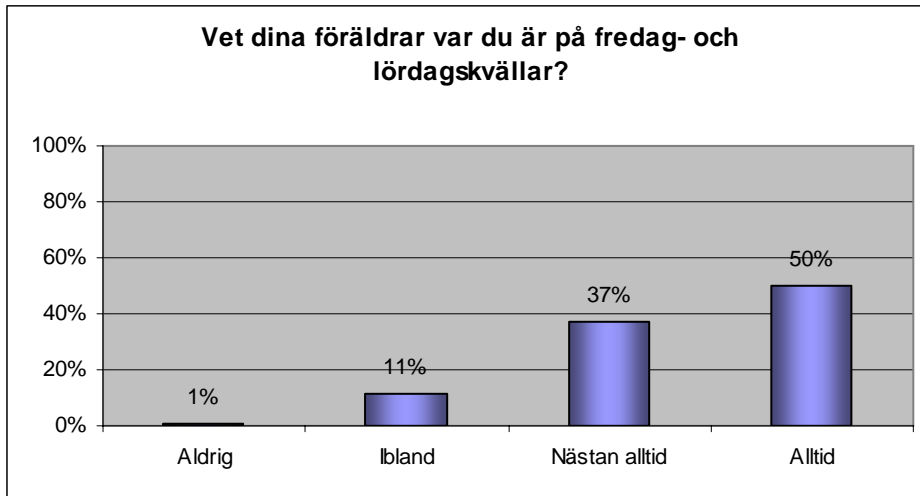

Diagram 17

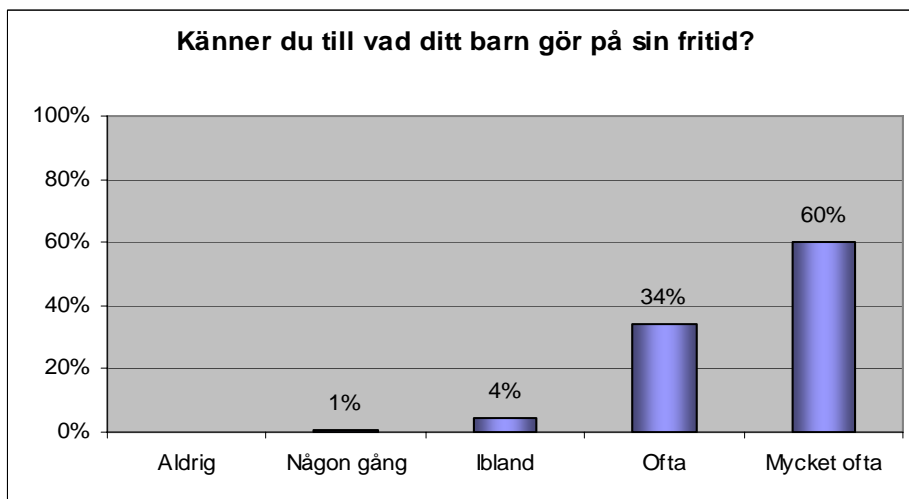
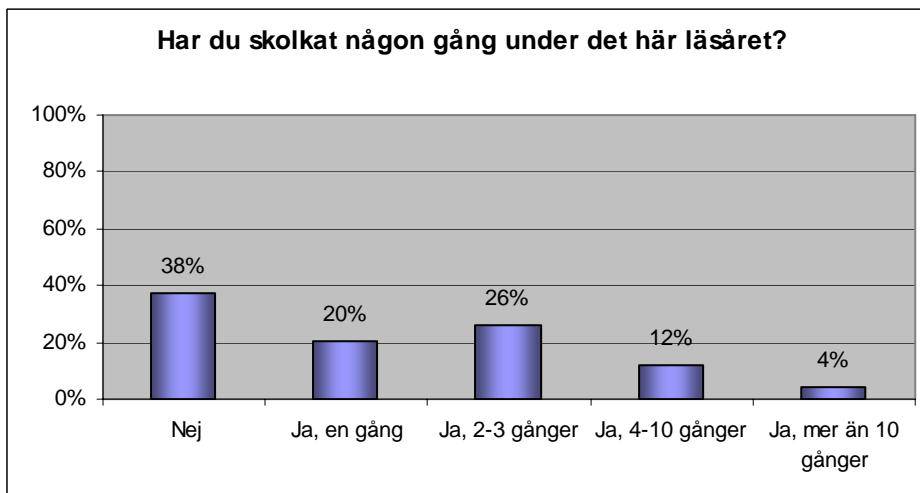

Diagram 18

LUND

Diagram 19

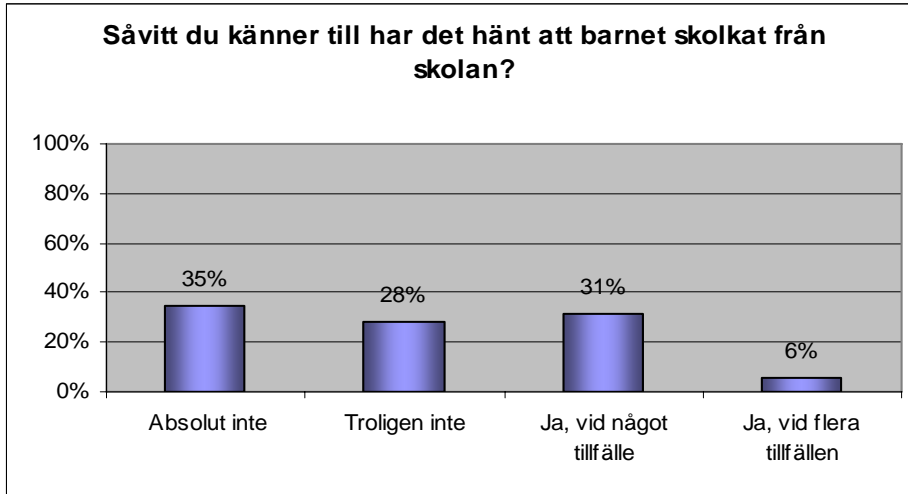

Diagram 20

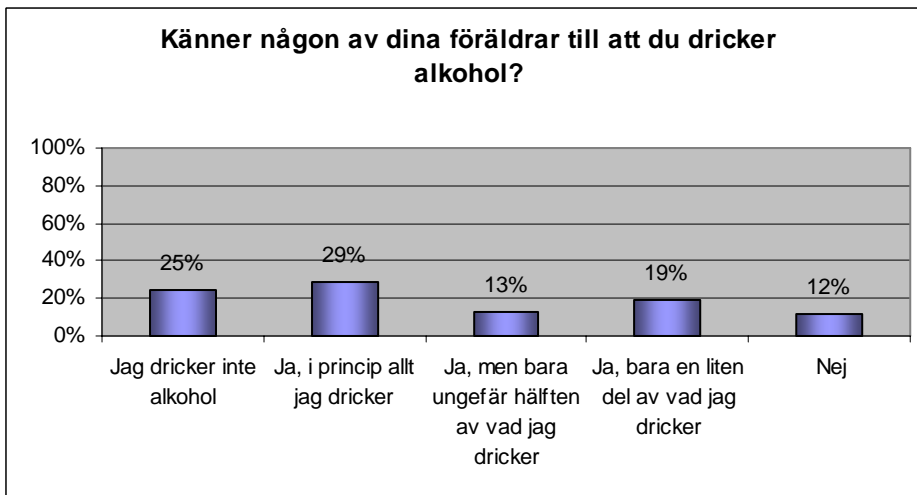
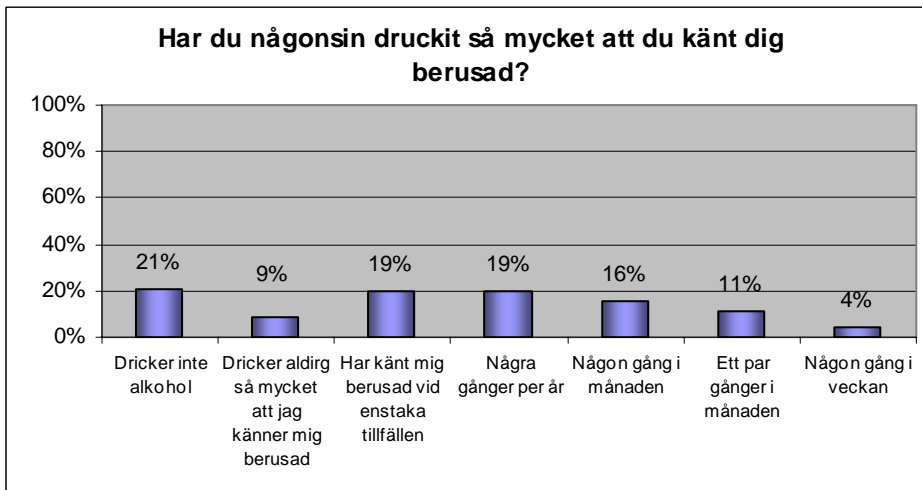

Diagram 21

LUND

Diagram 22

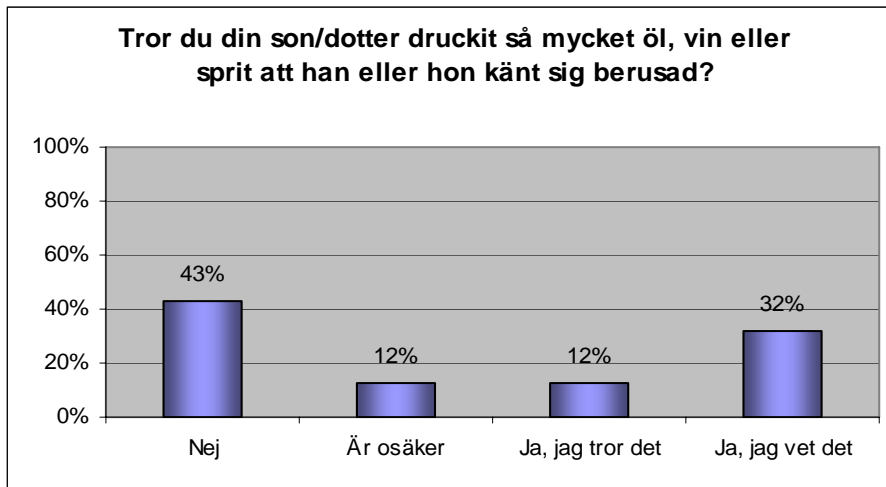

Diagram 23

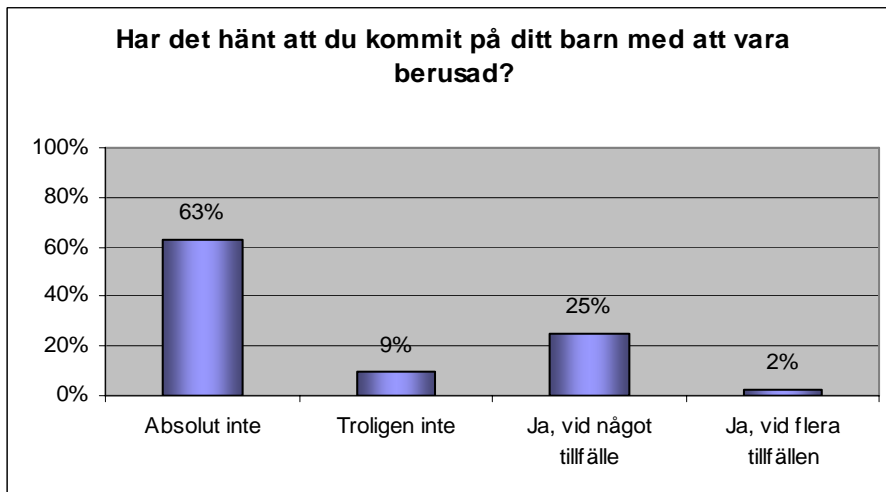
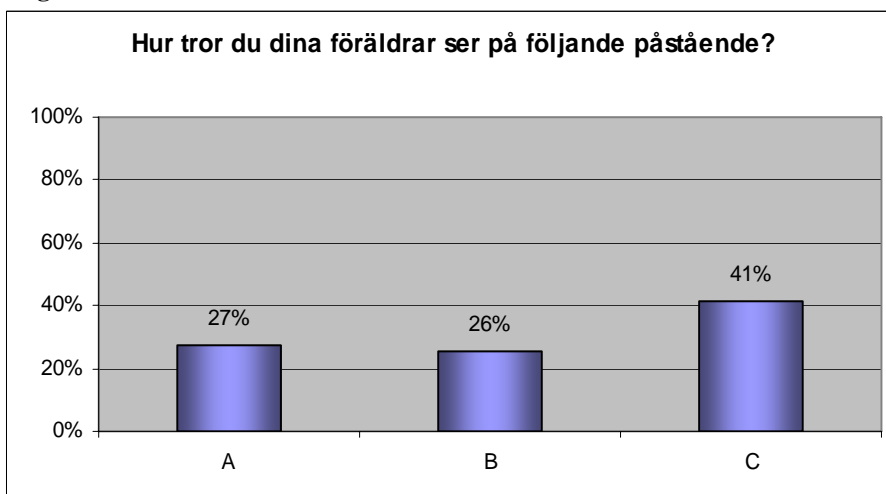

Diagram 24

A= De tycker att jag är tillräckligt mogen för att kunna dricka alkohol på ett ansvarsfullt sätt.
B= De gillar inte att ungdomar i min ålder använder alkohol men tycker inte att de kan göra så mycket åt det.

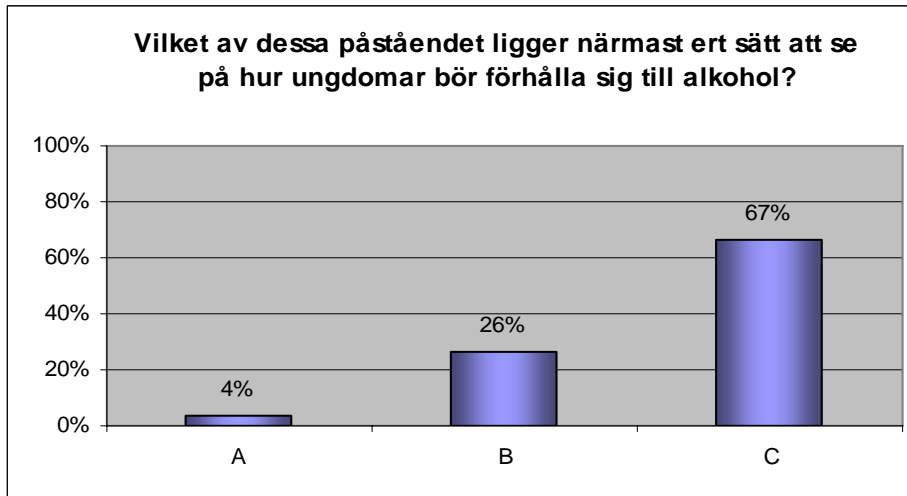
C= De tycker inte att ungdomar under 18 år skall dricka alkohol.

LUND

Diagram 25

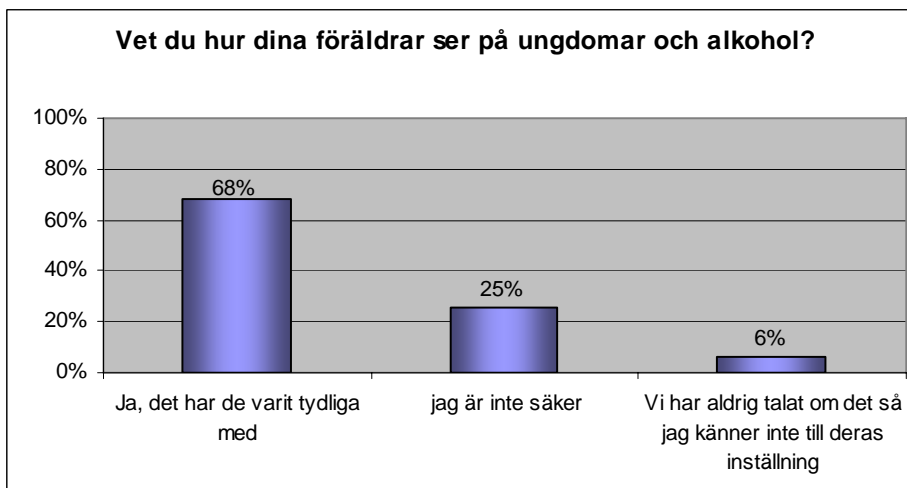

A= Ungdomar i mitt barns ålder är tillräckligt mogna för att lära sig hantera alkohol på ett ansvarsfullt sätt

B= Jag gillar inte att ungdomar i mitt barns ålder använder alkohol men jag tror inte att vi vuxna kan göra så mycket åt det

C= För mig är det självklart att ungdomar under 18 år inte ska befatta sig med alkohol

Diagram 26

A= Ja, det har de varit tydliga med

B= jag är inte säker

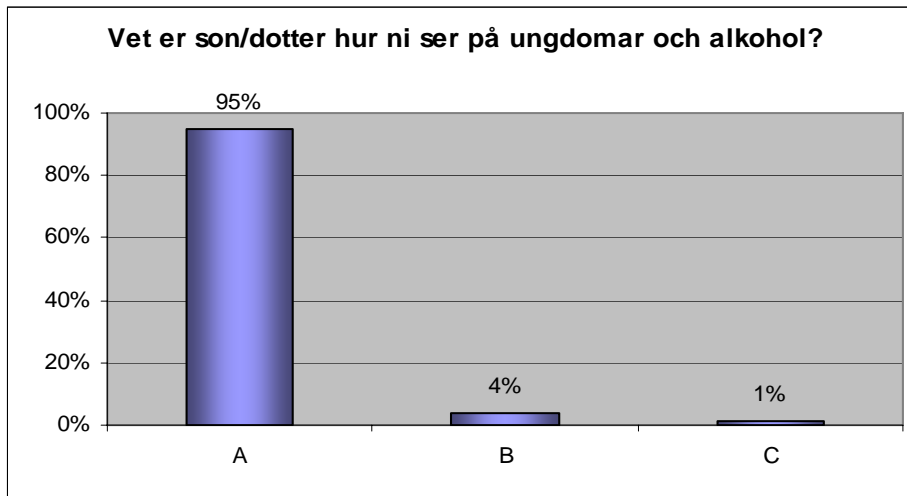
C= Vi har aldrig talat om det så jag känner inte till deras inställning

LUND

Diagram 27

A= Ja, det har jag varit tydlig med

B= jag är inte säker

C= Vi har aldrig talat om det så jag tror inte han/hon känner till min inställning

Diagram 28

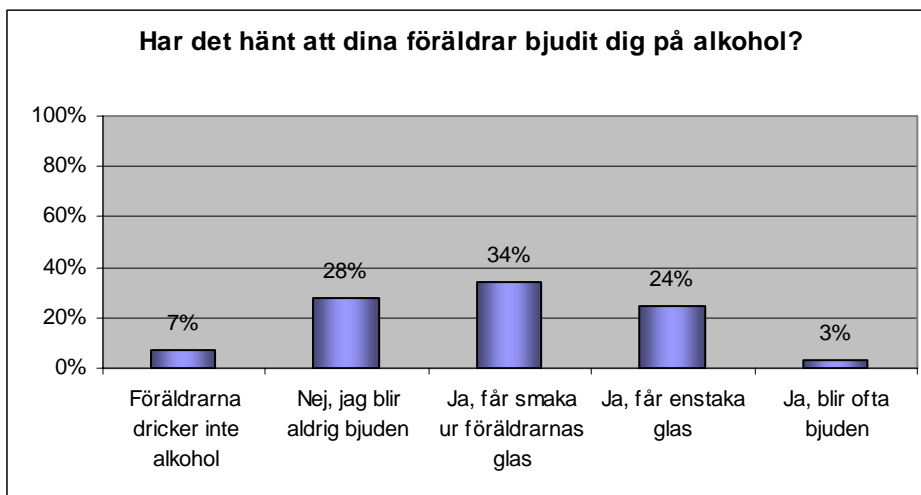
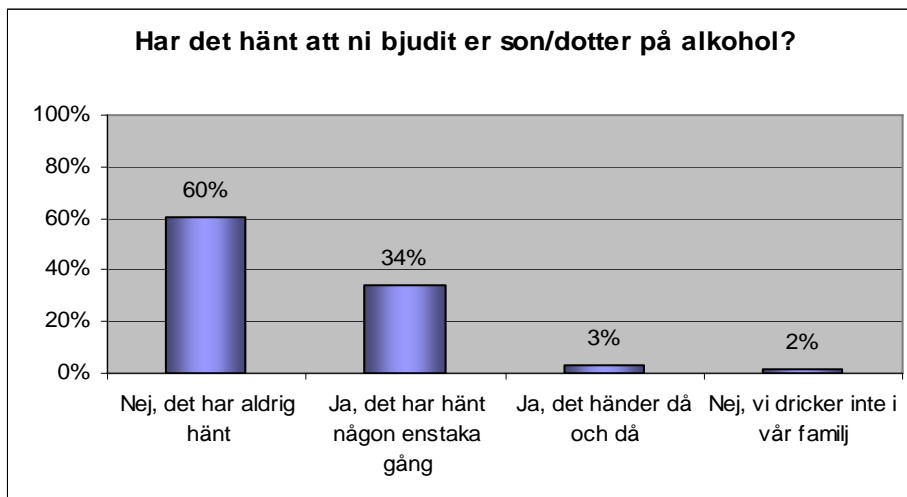

Diagram 29

LUND

Diagram 30

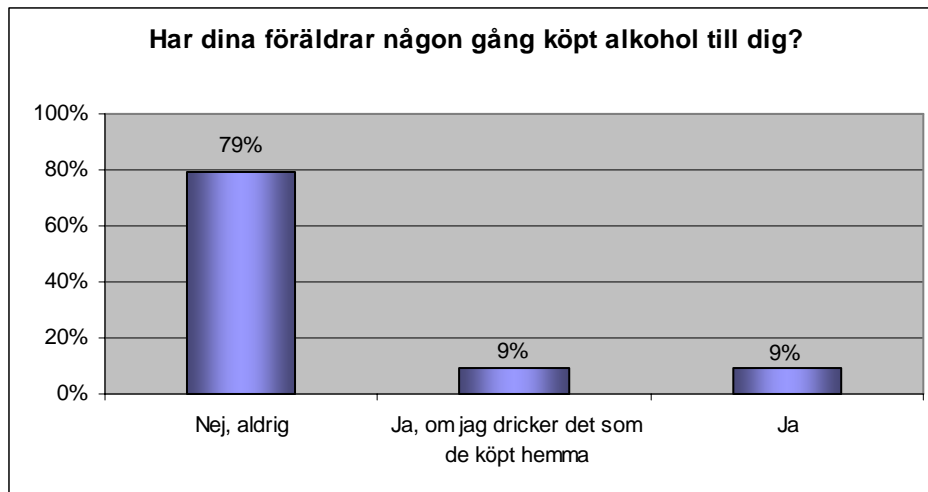
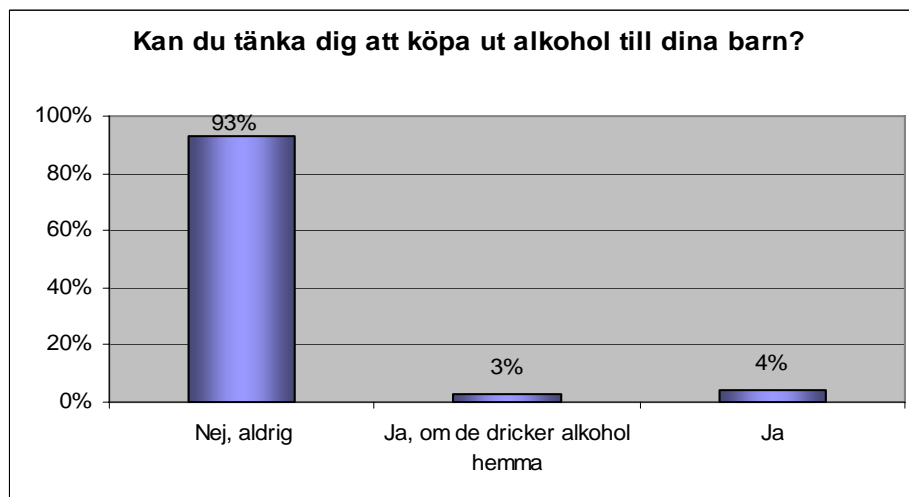

Diagram 31

LUND

Bilaga 2

Föräldrarna kommenterar

Vad tror du är avgörande för att gymnasieungdomar skall minska sin alkoholkonsumtion eller inte alls använda alkohol?

- Hur vuxna uppför sig.
- Nattvandrare, fler vuxna närvarande.
- Att föräldrar inte dricker en droppe.
- Trygghet, att känna föräldrarna bryr sig!
- Föräldrar är själv goda föredömen för sina barn.
- Katedralskolan har många dagar, s.k disponibel dag, som tyvärr inte används av eleverna som tänkt (d.v.s läsa.). Jag vill påstå att många alkoholtillfällen kunde förhindras om barnen har skola varje dag. Läxor när man går en teoretisk linje. Prestera något praktiskt (teknik, mekanik, sy, teckning) som skall visas upp i skolan - vid praktisk linje. Disponibla dagar en gång/14 dagar innebär 1) kväll före och natt disponibel dag - fest, 2) disponibel dag - trött, 3) nästa dag okoncentrerad. Jag vill påstå att skolans system leder många barn in i alkohol. Jag har med egna ögon sett försäljning av sprit, insmugglad, vid bilar. Ungdomar handlar av dem. Varför stoppas inte detta? Det borde ju inte vara så svårt, med spioner här och var. Alla ungdomar vet ju hur detta skall hanteras och har telefonnummer.
- Sjukdomar.
- Attityd till alkohol i stort. B. Det måste bli en ändring i attityd till alkohol. Ty ungdomar tycker det är okej idag att dricka 8*33cl starköl per kväll. Skrämmande. Ds.
- En kombination av föreningstillhörighet/fritidsaktivitet, lagar samt skolans information och aktualisering av alkoholens skadeverkan, d.v.s samhällets inställning till alkohol, dess skadeverkningar och hur accepterat det är för ungdomar att förtära alkohol.
- Föräldrar förebild (positiv)
- Att föräldrar pratar med sina barn om alkoholens skadeverkan. Viktigt att man börjar tidigt att diskutera dessa frågor.
- Vuxnas beteende inför alkohol.
- Trygghet i sig själva och att andra bryr sig om.
- Upplevelse, mening, identifikation.

LUND

ATAD Prevention Center, Lund
Alkohol, Tobak och Andra Droger
www.droginfo.com

- Tillgängligheten.
- Sunt förnuft. Att man kan få sitt barn att tro på sig själv och att de inte behöver göra och se ut som alla andra. Typ föräldrapåverkan utan alko/rök/drog tjat och predikan. Att man alltid ser och lyssnar på sina barn.
- Att det finns vuxna förebilder som själva klarar av att hantera alkohol - även om det är fest! Om inte vi vuxna klarar av att dricka måttligt - hur ska vi då kunna kräva det av våra ungdomar!?!
- Flickvän.
- Föräldrarna måste ta mycket större ansvar; då menar jag att man måste ställa upp och hämta på nätterna när de varit ute! Viktigt att veta var de är och se till att de kommer hem!
- Vuxna och ungdomars sätt att hantera alkohol, inklusive lärare.
- Vuxnas egna attityder till alkohol.
- Alkoholisters information på skolor. Låt barnen intervjua A-laget.
- Information från personer som auktoriteter för ungdomar t.ex idrottsmän/kvinnor, skådespelare, artister, ”kändisar”.
- Föräldrarnas förebildsfunktion: vara glada och lyckliga utan alkohol.
- Att vuxna och ungdomar umgås mer med varandra, att alkoholen blir ett mer trevligt sätt att umgås med, inte som ett berusningsmedel. Mycket beror på föräldrarnas kontakt med sina barn och hur vi betar oss.
- Förtroende ungdom → förälder.
- Förälders stöd och förklaring till avhållsamhet t.ex hjärnans utveckling.
- Ge påföljder
- Stark självkänsla – mod att stå emot när kompisarna dricker.
- Många vuxna vid de dansställen de är på: både under tiden och särskilt när de ska hem. Hämta dom efter dansen – mycket effektivt, gärna en stund innan det slutar, så undviks trängsel och bråk (tips från en polis – mycket bra). Kolla vem dom umgås med: försök att avleda dom från ”dåligt” sällskap. Låt dom gärna ta hem kompisar men tala om att det inte är fest, dom kan laga mat tillsammans. Låt grannar eller släktingar titta till dom under kvällen om man själv inte är i närheten.
- Tydliga ramar från tidig grundskola. En tydlig attityd om alkohol och tobak som även går ut till vänskapskretsen. En attityd som aldrig kan missuppfattas.

LUND

- Normerna i samhället förändras när det gäller alkohol.
- En öppen kommunikation med sitt barn.
- Att de idrottar med konditionskrävande idrotter och att de har god självkänsla.
- Att föräldrarna ska vara en bra förebild och inte dricker alkohol.

Övriga kommentarer från föräldrar:

- Enligt vår uppfattning är det okej att ungdomar i den åldern får smaka vin till maten vid högtidstillfällen t.ex födelsedagar, studentfirande etc. Givetvis under förälder/föräldrars överseende.
- Ni skriver att det inte finns något sätt att identifiera mitt svar men om ni har möjligheten att skicka ett påminnelsebrev till mig så måste det ju gå?
- Hej! Vi önskar att inte deltaga i denna undersökning, frågorna är av karaktären svart eller vitt... Exempel "har det hänt att ni bjudit er son/dotter på alkohol?" Eftersom det då och då serveras cider i det här huset är svaret "ja, då och då" - vilket får det att låta som om ungen får suppa till hemma!!! Lite mer nyanserade frågor, TACK!
- Jag (vi) har svarat efter vårt huvud men tycker att en del har av frågeställningarna och svarsalternativen är underliga! Och kan ge missvisande resultat. Exempel fråga 10.
- Nej (men vi vuxna har tagit ett glas vin borde varit ett alternativ).

Eleverna kommenterar:

- Jag snor från dem. Om jag någon gång beslutar mig för att dricka.
- Det bör inte vara så lätt att få tag på alkohol som det faktiskt är.